

**LA
STRADA**
Moldova

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA

BUNE PRACTICI DE IMPLEMENTARE A STANDARDELOR PENTRU PROTECȚIA ȘI SIGURANȚA COPIILOR/ELEVILOR ÎN MEDIUL ONLINE

Lecții învățate și sfaturi utile

**LA
STRADA**
Moldova

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA

BUNE PRACTICI DE IMPLEMENTARE A STANDARDELOR PENTRU PROTECȚIA ȘI SIGURANȚA COPIILOR/ELEVILOR ÎN MEDIUL ONLINE

Lecții învățate și sfaturi utile

Chișinău 2023

Acest material a fost elaborat drept suport informativ instituțiilor de învățământ și oglindește impactul unui an de implementare a *Standardelor pentru protecția și siguranța copiilor/elevilor în mediul online* la nivel de cunoștințe, atitudini și practici ale elevilor, părinților, cadrelor didactice, precum și schimbările produse în cadrul instituțiilor de învățământ.

CUPRINS:

1. Introducere.....	4
2. Ce sunt <i>Standardele</i>	6
3. Provocări și lecții învățate.....	11
4. Mecanisme de intervenție.....	22
5. Rezultatele primului an de implementare a <i>Standardelor</i>	24
6. Planuri de viitor.....	27
7. Recomandări.....	29

1. INTRODUCERE

Este siguranța copiilor o prioritate?

Protecția și siguranța copiilor începe de la mediul în care aceștia cresc, învață și se dezvoltă. În contextul evoluției digitale, mediul online a devenit spațiu de comunicare și joacă, oferind copiilor de toate vârstele mai multă libertate și o varietate largă de informații atractive. Interacțiunea copilului cu mediul online se întâmplă de cele mai multe ori fără prezența unui părinte. Astfel, copilul poate naviga ore în șir, accesând informații care uneori îi pot afecta dezvoltarea emoțională.

Dezvoltarea rapidă a tehnologiei informaționale și a Internetului au facilitat comunicarea la nivel global, astfel au transformat felul în care învățăm, comunicăm și trăim. Evoluția în sine a adus oportunități și beneficii în societatea modernă, însă odată cu ele au apărut și noi provocări. Una dintre aceste provocări se referă la copii, care nu sunt pregătiți să facă față riscurilor la care pot fi expuși în spațiul virtual. Cu toate acestea, în ultima perioadă se pune tot mai mult accent pe utilizarea în siguranță a Internetului de către copii și dezvoltarea abilităților necesare unei navigări sigure în mediul online.

Conform unui studiu publicat de Centrul Internațional „La Strada” în anul 2021, privind experiențele online ale copiilor din Republica Moldova și riscurile la care se expun aceștia, fiecare al doilea copil are acasă acces la Internet și navighează online nesupravegheat. De aici apare și importanța formării de competențe și abilități în rândul copiilor/elevilor, necesare unei navigări sigure în mediul online.

Cine se face responsabil de crearea unui spațiu sigur pe Internet?

Internetul poate avea un impact favorabil asupra dezvoltării copilului, oferindu-i un spațiu educațional extins care vine să completeze și să îmbunătățească cunoștințele acestuia, însă nu întotdeauna conținutul la care are acces copilul este unul sigur. Navigând pe Internet, copiii pot fi expuși unor informații cu conținut sexual, violent și alt conținut neadecvat vârstei acestora.

La fel, a devenit tot mai răspândită comunicarea pe rețelele sociale, fiecare platformă fiind concepută astfel ca utilizatorul să fie atras la infinit de tot ce se întâmplă acolo. Copiii, pot avea și dificultăți în a discerne ce tip de informații sunt adecvate pentru a le împărtăși cu alții. De asemenea, s-ar putea ca ei să nu fie conștienți că orice postezi online aparent doar pentru prieteni, ar putea ajunge public și genera consecințe nedorite. Astfel, copiii ajung să se confrunte cu situații de abuz în mediul online.

Pentru a preveni riscurile în mediul online, copiii au nevoie să învețe cum să navigheze în siguranță. Rolul primordial în procesul ce vine să asigure un spațiu sigur în mediul online fiecărui copil îi revine întregii societăți. Informarea, educarea și ghidarea copiilor/elevilor privind utilizarea corectă a resurselor Internetului o poate face oricine; atât familia și școala, cât și instituțiile ce se fac responsabile de protecția copiilor.

Siguranța online nu este doar despre viruși informatici, programe, parole, ci mai ales despre cum un copil este pregătit să facă față unei lumi virtuale în continuă dezvoltare. Siguranța online se referă/rezumă adesea la aceleași competențe și abilități formate copiilor în viața reală: comunicare și relații sigure, protecția imaginii și a informațiilor personale, identificarea persoanelor de încredere de la care să poată cere ajutor în situații neplăcute etc.

Siguranța online este un set de măsuri întreprinse pentru a proteja copilul de conținut dăunător, comunicarea cu persoane rău intenționate și activități riscante.

2. CE SUNT STANDARDELE?

Pe plan internațional, practicile educaționale despre siguranța copiilor online au avansat față de țara noastră. Subiectul siguranței online a fost inclus în toate inițiativele de digitalizare a educației și acțiuni de informare, sensibilizare și educare a comportamentelor sigure online sunt realizate cu regularitate în școli. Totodată, este încurajată dezvoltarea și implementarea de politici instituționale în acest domeniu, care astfel asigură realizarea acțiunilor pe mai multe paliere, pentru o implementare eficientă a politicilor guvernamentale la nivel local.

Practica internațională a demonstrat că acțiunile privind siguranța copiilor în mediul online trebuie să constituie o prioritate, acesta fiind un bun reper pentru implementarea acestor politici și în Republica Moldova. Astfel, în 2017, prin aprobarea *Planului de Acțiuni privind promovarea siguranței pe Internet a copiilor și adolescenților*, Ministerul Educației și Cercetării (MEC) și-a asumat angajamentul pentru o serie de acțiuni de promovare a siguranței copiilor online.

Acest document de politici stabilește că una dintre obligațiile MEC este promovarea siguranței online prin realizarea anuală a unor activități cu elevii și comunitatea școlară, în contextul Zilei Siguranței Copiilor pe Internet și Lunarului Securității Cibernetică.

Transformările pe plan internațional și național menționate au influențat și procesul de elaborare și implementare a *Standardelor pentru protecția și siguranța copiilor/elevilor în mediul online* de către Centrul Internațional „La Strada”, în parteneriat cu Ministerul Educației și Cercetării.

În procesul de implementare a *Standardelor pentru protecția și siguranța copiilor/elevilor în mediul online* s-a ținut cont de recomandările Consiliului Europei cu referire la promovarea educației privind cetățenia digitală, de

recomandările Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică și Cadrul European pentru competențe digitale, cât și de planul de acțiuni privind Educația Digitală, elaborat și aprobat de Comisia Europeană.

Standardele pentru protecția și siguranța copiilor/elevilor în mediul online vin să asigure acel cadru minim necesar de acțiuni ce urmează a fi întreprinse de instituțiile de învățământ general, consolidându-și eforturile în promovarea siguranței online, crearea unui mediu sigur și protejat pentru copil/elev și stabilirea măsurilor de informare cu regularitate a cadrelor didactice, părinților și copiilor/elevilor despre siguranța online. *Standardele* au drept scop susținerea sistemului educațional în elaborarea și implementarea măsurilor menite să contribuie la siguranța elevilor în mediul online, prin dezvoltarea unui angajament față de siguranța online. La nivel local, *Standardele* au drept scop abilitarea comunității școlare în a interacționa pozitiv în mediul online, fără riscuri pentru siguranța și bunăstarea copilului.

Cum a început implementarea *Standardelor*?

Pentru anul școlar 2021-2022 s-a propus pilotarea *Standardelor pentru protecția și siguranța copiilor/elevilor în mediul online* în șase instituții de învățământ din țară, cu suportul Centrului Internațional „La Strada” și conform Planului de acțiuni aprobat de Ministerul Educației și Cercetării. Astfel, ne-am propus ca după un an de pilotare să avem școli sigure online.

Modelul Școlii Sigure Online ar presupune ca fiecare instituție de învățământ să ofere elevilor un mediu sigur de învățare. Acest obiectiv urma a fi realizat prin: abordarea de către cadrele didactice a subiectului siguranței online, a riscurilor existente în mediul online și dezvoltarea abilităților copiilor de a face față provocărilor online; implicarea ghidată a părinților în discuții cu copiii lor, astfel dezvoltându-le acestora gândirea critică și oferindu-le suport atunci când se confruntă cu situații neplăcute în mediul online; identificarea de către psiholog a potențialelor situații de risc în mediul online și acordarea unui sprijin prietenos în depășirea unei situații de abuz.

Pe parcursul întregului an școlar instituțiile de învățământ au fost pregătite și susținute în realizarea unui șir de acțiuni, conform setului de *Standarde pentru protecția și siguranța copiilor/elevilor în mediul online*. Aceste acțiuni au fost îndeplinite cu succes prin implicarea activă a cadrelor didactice din cele șase instituții de învățământ și a elevilor care au beneficiat de activități de informare și învățare despre siguranța online.

Instituțiile de învățământ în care au fost implementate *Standardele pentru protecția și siguranța copiilor/elevilor în mediul online*:

- Gimnaziul „Ion Creangă” s. Soltănești, r-nul Nisporeni;
- Liceul Teoretic „Ștefan cel Mare și Sfânt”, s. Taraclia, or. Căușeni;
- Liceul Teoretic „Onisifor Ghibu”, mun. Chișinău;
- Liceul Teoretic „Ion Vatamanu”, or. Strășeni;
- Liceul Teoretic „Alexandru cel Bun”, or. Rezina;
- Liceul Teoretic „Doroțcaia”, s. Doroțcaia, r-nul Dubăsari.

Procesul de implementare a *Standardelor pentru protecția și siguranța copiilor/elevilor în mediul online* a presupus oferirea de suport celor șase instituții de învățământ în vederea facilitării procesului educațional, axat pe următoarele aspecte importante:

- Asumarea unui angajament ferm al managementului școlar de a crea un mediu online sigur pentru elevi;
- Formarea cadrelor didactice pentru educarea copiilor privind siguranța pe Internet și cum pot interveni în cazul în care copiii se confruntă cu situații neplăcute în mediul online;
- Implicarea părinților, prin dezvoltarea abilităților acestora de a contribui la siguranța copilului online;
- Educarea elevilor, prin dezvoltarea unor comportamente prietenoase, pozitive și responsabile în mediul online;
- Asigurarea de tehnologii și infrastructură securizată, care să ajute copiii în procesul educațional;
- Crearea de politici și proceduri instituționale care să reflecte

măsurile de identificare a problemelor ce vizează siguranța copilului în mediul online și acțiunile de răspuns.

Pentru o bună continuitate a acțiunilor de implementare a *Standardelor pentru protecția și siguranța copiilor/elevilor în mediul online* este necesară o bună înțelegere a ceea ce presupune acest document, dar și evidențierea unor măsuri necesare a fi întreprinse de către instituțiile de învățământ pentru asigurarea siguranței online a copiilor.

Standardele reprezintă un document bine structurat pe acțiuni de dimensiuni, indicatori, acțiuni de implementare și dovezi. Măsurile care urmează a fi întreprinse:

- Suport oferit în operaționalizarea politicii de protecție și siguranță a copiilor/elevilor în mediul online, inclusiv a procedurilor interne;
- Claritate în asigurarea funcționalității Mecanismului de identificare, evaluare, referire, asistență și monitorizare a copiilor care au trecut printr-o situație de abuz online;
- Prezentarea activităților curriculare și extra-curriculare în formarea comportamentului pro activ și responsabil al copiilor în mediul online;
- Exemplificarea acțiunilor de educație parentală privind educația și pentru siguranța online;
- Accentul pus și pe valorificarea parteneriatelor în asigurarea protecției copiilor/elevilor în mediul online;
- Asigurarea competențelor personalului în domeniul securității dispozitivelor utilizate de către elevi protecției copiilor/elevilor în mediul online, inclusiv prin oferirea suportului didactic;
- Organizarea ședințelor, seminarelor tematice și training-urilor cu părinții, astfel sporind gradul de informare a părinților despre oportunitățile, dar și riscurile din mediul online, și cum aceștia își pot ajuta copiii indiferent de gravitatea situației, prin a le oferi suport și siguranță.

Implementarea în instituțiile de învățământ a *Standardelor pentru protecția și siguranța copiilor/elevilor în mediul online* este necesară pentru crearea

unui cadru minim de acțiuni ce pot fi întreprinse la nivel de instituție. Acest scop poate fi atins prin trasarea unor obiective bine structurate atât pentru învățământul primar, cât și pentru cel secundar general, din perspectiva școlii prietenoase copilului, cum ar fi:

➤ *Management*

- Angajamentul instituției de învățământ pentru asigurarea protecției și siguranței copiilor/elevilor în mediul online/offline;
- Operaționalizarea politicii de protecție și siguranță a copiilor/elevilor în mediul online în documente reglatoare/proceduri interne;
- Funcționalitatea mecanismului de identificare, evaluare, referire, asistență și monitorizare a copiilor victime/potențiale victime ale violenței/abuzului în mediul online.

➤ *Capacitate instituțională*

- Asigurarea infrastructurii și a ecosistemului digital necesar pentru siguranța și protecția copiilor/elevilor în mediul online;
- Formarea competențelor personalului (managerial, didactic, didactic auxiliar, nedidactic) în domeniul siguranței și protecției copiilor/elevilor în mediul online.

➤ *Curriculum/proces educațional*

- Promovarea activităților educative formale, non-formale și informale în contextul formării conștiinței și a comportamentului responsabil al copiilor/elevilor în mediul online;
- Implicarea familiei/reprezentanților legali ai copiilor/părinților în educația pentru siguranța în mediul online;
- Valorificarea parteneriatelor în scopul asigurării protecției copiilor/elevilor în mediul online.

3. PROVOCĂRI ȘI LECȚII ÎNVĂȚATE

Ce provocări au întâlnit instituțiile?

Reticența față de schimbări

Pasarea responsabilităților

Conștientizarea și interesul scăzut față de subiect

Reticența față de schimbări. Tehnologia este în continuă schimbare și oricât de mult ne-am dori să stăm departe de ceea ce se întâmplă în mediul online și să limităm accesul copiilor la viața virtuală din dorința de a-i proteja de anumite riscuri, eforturile noastre ar putea avea efect minim și să nu răspundă așteptărilor pe care le avem. Încă de mici, copiii interacționează activ cu dispozitivele tehnologice, fiind expuși numeroșilor stimuli atractivi din mediul online, nu întotdeauna siguri pentru ei. Prin urmare, acțiunile noastre trebuie să fie axate mai degrabă pe formarea de abilități și competențe necesare pentru a avea utilizatori prietenoși, pozitivi și responsabili în mediul online, decât să încercăm să le interzicem accesul la dispozitive și spațiul virtual.

Pasarea responsabilităților. Pentru copil, mediul online este adesea un refugiu de la sentimentele și trăirile pe care nu reușește să le gestioneze în viața reală sau căroră nu a fost învățat cum să le facă față. Tendința copilului de a se refugia din lumea reală în cea virtuală, considerat de către adulți doar o pierdere de timp, adesea afectează relația dintre părinți și copil sau relația cu alte persoane cu care copilul interacționează în viața reală. Despre cum să facă față unor situații neplăcute în mediul online, copilul poate învăța de la părinți, la fel cum este învățat să se protejeze în viața reală de anumite situații neplăcute.

Conștientizarea și interesul scăzut față de subiect. Orice activitate de informare, asimilare, ghidare a copiilor/elevilor presupune implicare și dăruire. E firesc ca în cazul unui subiect nou cum este siguranța online, poate apărea reticență din partea celor implicați în acest proces pe motivul neconștientizării pe deplin a riscurilor și, de aici, a interesului scăzut din partea familiei, școlii și altor instituții cu atribuții în protecția copilului. Pentru că fiecare copil vine din familie cu niște cunoștințe și abilități deja dezvoltate, este necesar ca familia împreună cu școala să contribuie la formarea unor comportamente sigure a copiilor în mediul online.

Ce am reușit?

Ne bucură faptul că pe perioada pilotării *Standardelor* instituțiile de învățământ au demonstrat că orice schimbare își are locul și timpul potrivit, prin desfășurarea diferitor activități cu elevii, părinții și cadrele didactice din instituție. Pe parcursul acestui an de implementare a fost demonstrată necesitatea și importanța parteneriatului dintre școală și familie în formarea unor abilități de navigare sigură a copiilor în mediul online¹.

Astfel, putem spune cu mândrie că datorită implicării cadrelor didactice care au făcut parte din acest proces s-au parcurs cu succes toate aspectele trasate în *Standardele pentru protecția și siguranța copiilor/elevilor în mediul online*, cum ar fi:

- Pregătirea cadrelor didactice cu referire la protecția și siguranța online a copiilor/elevilor, respectarea confidențialității, dar și dezvoltarea competențelor necesare pentru a oferi suport elevilor în situațiile cu care se confruntă în mediul online;
- Informarea cadrelor didactice despre tendințele mediului online, interesele și activitățile copiilor pe Internet, dar și privind riscurile la care pot fi expuși copiii în mediul online;
- Diseminarea informației despre siguranța online de către cadrele didactice prin desfășurarea activităților școlare și extrașcolare, concursuri tematice, promovând un comportament responsabil și sigur în mediul online;

¹ [https://lastrada.md/pic/uploaded/Impact-Pilotarii-Standartelor-la-strada-online\(2022\).pdf](https://lastrada.md/pic/uploaded/Impact-Pilotarii-Standartelor-la-strada-online(2022).pdf)

- Oferirea suportului necesar copiilor care se confruntă cu abuzuri în mediul online, conform mecanismului de identificare, evaluare, referire, asistență și monitorizare a copiilor victime ale abuzului în mediul online;
- Consultarea de către instituțiile de învățământ a opiniilor elevilor, părinților, personalului didactic și utilizarea informației acumulate în formarea unor comportamente sigure a copiilor în mediul online;
- Fortificarea relației copil-părinte care, datorită acțiunilor întreprinse la nivel de școală, a trecut la o altă etapă, astfel că adolescenții nu mai sunt atât de reticenți la controlul periodic din partea părinților și înțeleg rolul părinților în navigarea lor sigură în spațiul virtual;
- Implicarea proactivă și calitativă a părinților în procesul educațional, susținerea și adaptarea continuă la noile tendințe digitale, participarea la activități comune și evenimente la subiectul siguranței online;
- La fel, observăm că părinții sunt mai conștiincioși față de subiectul siguranței online. Aceștia tind să petreacă mai mult timp alături de copii discutând despre riscurile care pot fi întâlnite în mediul online și identifică împreună cu ei soluții în diferite situații, folosind exemple pe înțelesul copiilor.

Lecții învățate

Ce cred instituțiile despre experiența implementării *Standardelor*?

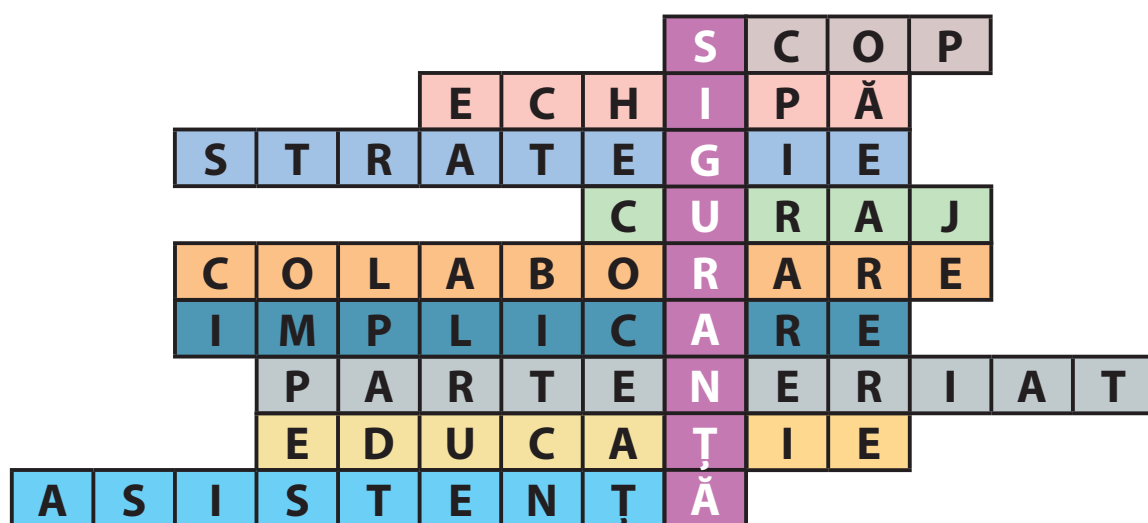
Implementarea *Standardelor pentru protecția și siguranța copiilor/elevilor în mediul online* a devenit o provocare pentru fiecare instituție de învățământ, atât la nivel de cunoaștere a subiectului siguranței online,

„Totul începe de la echipă și spiritul acesteia”.

(cadru didactic din învățământul gimnazial)

cât și la nivel de implicare și deschidere; atât la nivel de instituție, cât și în afara acesteia. Planificarea și desfășurarea activităților privind siguranța online a copiilor/elevilor a sporit nivelul de conștientizare a subiectului dat și a riscurilor care pot fi întâlnite în mediul online. Totodată, în proces, cadrele didactice au reușit să identifice cei mai importanți piloni care au stat la baza unor rezultate finale bune și care i-au ajutat ca această experiență să fie una frumoasă.

Realizat de IP Liceul Teoretic „Ștefan cel Mare și Sfânt”, s. Taraclia, r-nul Căușeni

Ne bucură să știm că, cu fiecare an, tot mai multe sunt instituții implicate în promovarea siguranței online și să cunoaștem personal tot mai multe

„S-a creat o relație bazată pe încredere, pe dorința părintelui de a-l proteja pe copil de riscurile online. Dacă anterior fiecare era separat în lumea lui, acum ei formează o echipă.”

(Director, director adjunct pe Educație)

cadre didactice dornice de a împărtăși bune practici în domeniul dat. Cu siguranță că fiecare efort depus în cadrul activităților despre siguranța online va avea un aport considerabil asupra formării unor abilități și competențe necesare copiilor în interacțiunea cu mediul online.

Indispensabilă în cadrul acestui proces este implicarea părinților, care permite atât dezvoltarea la copii a abilităților de a naviga în siguranță în mediul online, cât și formarea unei relații de încredere dintre părinte și copil, astfel ca în situații neplăcute copilului să nu-i fie teamă să ceară ajutor de la părinți.

Un aspect destul de important în acest proces îl are conștientizarea de către părinți că există o lume paralelă în mediul online, unde copiii găsesc refugiu și suport în diferite situații stresante pe care le trăiesc în viața reală. Crearea unui spațiu sigur și protector în mediul online, începe de la comunicarea dintre părinte și copil. Oferindu-i offline un climat de încredere, totodată, părintele își ajută copilul să facă față provocărilor și în spațiul virtual.

„Nu putem schimba viziunile părinților, dar putem să-i ajutăm să regândească anumite percepții și atitudini care să-i ajute în relația cu copiii lor.”

(cadru didactic din învățământul gimnazial)

Așa se întâmplă că odată cu evoluția tehnologiei s-au schimbat preferințele și activitățile părinților, aceștia fiind tot mai solicitați în viața socială. Aceeași situație e valabilă și pentru copii, implicare maximă în activități școlare și extrașcolare, iar pe lângă ele se adaugă și interacțiunea cu mediul online, care de cele mai multe ori este privită cu reticență de către părinți. Chiar dacă dezvoltarea tehnologiilor informaționale a schimbat modul cum interacționăm unii cu alții, de la o generație la alta, nevoile copiilor rămân aceleași. Copilul are nevoie să știe că este ascultat și că este iubit necondiționat de către părinții, orice s-ar întâmpla. Astfel putem construi o lume sigură inclusiv în mediul online.

„Educația parentală despre siguranța online se bazează pe comunicarea sinceră între părinte, profesor și elev.”

(Director, director adjunct pe Educație)

IMPLICARE

RESURSE

EXPERIENȚĂ

Pe parcursul implementării *Standardelor pentru protecția și siguranța copiilor/elevilor în mediul online* am remarcat deschiderea și implicarea cadrelor didactice în procesul de diseminare a informației despre siguranța online. Realizarea activităților la subiectul siguranței online a fost posibilă având la bază resurse didactice bine structurate, cu conținut util și accesibil fiecăruia. Educația pentru siguranța online este privită de către instituții drept o experiență frumoasă în procesul educațional și considerată o necesitate în formarea unor abilități de navigare sigură a copiilor/elevilor în mediul online.

„În liceu s-a creat o viziune comună în rândul tuturor cadrelor didactice asupra siguranței online și acestea promovează și dezvoltă abilități de gândire și navigare sigură a copiilor în mediul online.”

(Director, director adjunct pe Educație)

Activitățile desfășurate în cadrul implementării *Standardelor* au determinat multiple schimbări la nivel de instituție. Acum cadrele didactice posedă cunoștințe referitoare la protecția și siguranța online, respectarea confidențialității, precum și competențe pentru a oferi suport elevilor atunci când aceștia au nevoie de informații sau suport în situații neplăcute din mediul online.

„Este o deschidere a elevilor față de noi. Dacă până acum aveau probleme și tănuiau, acum ne comunică.”

(cadru didactic din învățământul gimnazial)

Pe parcursul acestui proces, cadrele didactice au acumulat informații necesare pentru a acționa corect în situațiile când elevii cer ajutor și le pot transmite/explica elevilor într-un limbaj accesibil care sunt provocările, dar și oportunitățile din mediul online.

„Am devenit o persoană de încredere și ei comunică cu mine, sunt deschiși.” (diriginte)

Acest proces a contribuit și la dezvoltarea unei relații de încredere dintre profesor și elev, astfel copiii nu mai sunt reticenți în a cere ajutor de la diriginte sau de la psihologul școlar atunci când se confruntă cu anumite provocări în mediul online.

Cum percep elevii siguranța în mediul online?

Activitățile privind siguranța online organizate de către cadrele didactice au contribuit la procesul de îmbunătățire a cunoștințelor elevilor despre riscurile existente în mediul online. Opiniile elevilor înregistrate pe perioada cercetării oglindesc procesul de schimbare a percepției atât despre beneficiile, cât și provocările din mediul online. Astfel, constatăm că elevii implicați în acest proces au fost învățați cum să identifice eventuale situații neplăcute și soluții pentru acestea, inclusiv prin a cere ajutor de la persoane de încredere.

„Eu nu știam că sunt așa de multe riscuri în online. Nu știam ce să fac atunci când cineva dorește să-mi fure contul. Nu știam la cine să mă adresez.” (elev din clasele gimnaziale)

„Am aflat despre faptul că activitatea online poate avea un impact mare în viața reală. Dacă s-a întâmplat ceva în mediul online, atunci asta va rămâne acolo și poate avea mari consecințe în viața reală.” (elev din clasele gimnaziale)

Datorită activităților privind siguranța pe Internet, elevii au devenit mai informați și au conștientizat pericolele existente online. Aceștia cunosc pașii pe care trebuie să-i întreprindă pentru a se proteja și pot lua atitudine atunci când cineva din colegi se confruntă cu situații neplăcute în mediul online. Activitățile desfășurate de către cadrele didactice au redus dorința elevilor de a posta pe Internet fotografii și informații personale, aceștia devenind mai responsabili și grijulii față de acest aspect.

„Am devenit mai responsabili față de acest subiect. Am înțeles riscurile și dacă mai înainte orele de siguranța online le considerăm plictisitoare, acum văd că toți colegii au atitudine serioasă.” (elev din clasele gimnaziale)

Activitățile organizate în instituțiile de învățământ la subiectul siguranței online s-au focusat pe diversitate și conexiune între cei implicați. Bunăoară, prin intermediul unor activități de informare de la egal la egal, elevii claselor mai mari au transmis cunoștințe colegilor de școală din clasele primare. Prin intermediul unor activități creative (cum ar fi: desen, crearea unei cărțulii despre siguranța online etc.), aceștia au elaborat împreună reguli privind navigarea în siguranță pe Internet.

*„Mie mi-a plăcut cum noi am vorbit cu copiii din clasa a III-a, a IV-a despre problemele care sunt în mediul online”
(elev din clasele gimnaziale)*

„Mi-a plăcut că am discutat nu doar minusurile mediului online, dar și plusurile, pentru că nu sunt doar puncte slabe, dar și puncte forte” (elev din clasele gimnaziale)

Rolul părinților în acest proces este foarte important, iar schimbările care s-au produs asupra părinților, ca rezultat al informării despre protecția și siguranța online, au determinat îmbunătățirea relațiilor părinți-copii.

Activitățile realizate împreună cu părinții au contribuit la creșterea gradului de informare despre oportunitățile dar și riscurile întâlnite în mediul online. În cadrul cercetării s-a constatat că între părinți și copii au fost create punți de încredere, iar o bună parte dintre copii au devenit mai înțelecători în privința controlului periodic din partea părinților privind activitățile din mediul online.

„Părinții au început să se intereseze mai mult, sunt deschiși pentru ca să discute cu noi pe tema dată și să ne susțină, în caz de întâmplări neplăcute pe rețele de socializare.”

(elev din clasele gimnaziale)

Atitudinea prietenoasă a cadrelor didactice față de subiectul siguranței online le oferă elevilor o doză de încredere față de dascălii lor și siguranța că le pot cere ajutor în situații neplăcute ce li se pot întâmpla în spațiul virtual. Opiniile elevilor ne permit să subliniem importanța activităților privind siguranța online, discuțiilor la subiect și suportului din partea cadrelor didactice și a psihologului școlar.

„Am observat că profesorii pun accent foarte mare pe siguranța online. În fiecare zi vin cu noi informații.”

(elev din clasele gimnaziale)

„Au devenit mai apropiați și mai atenți față de elevi. Practic, se implică mai mult în viața și în profilul nostru online.” (elev din clase gimnaziale V-VII)

Ce spun părinții despre siguranța în mediul online?

În procesul de implementare a *Standardelor* s-au desfășurat un șir de ședințe de informare a părinților privind siguranța copiilor în mediul online, chestionare privind siguranța online și discuții de tip focus-grup cu părinții. Activitățile organizate au contribuit și la eficientizarea procesului de comunicare dintre profesori și părinți la tema protecției și siguranței online.

✓ „Nu-mi puteam imagina că prin joc copilul poate fi agresat și că jocurile sunt la fel un risc. Eu credeam că se poate întâmpla doar pe rețele de socializare. Acum sunt mult mai atentă la activitățile copilului.” (părinte cu elevi din clasele gimnaziale)

Un aspect important în cadrul acestui proces a fost implicarea părinților în diverse activități și ședințe cu părinții, astfel fiind posibilă creșterea gradului de informare al părinților pe subiectul siguranței online. Părinții au subliniat importanța activităților desfășurate în școală și consideră că acțiunile realizate începând cu copiii din clasele primare pot avea un impact pozitiv asupra unui comportament sigur pe Internet. Totodată, au menționat că aceste activități i-au ajutat să fie mai aproape de copiii lor, comunicând mai des despre activitățile preferate din mediul online, despre persoanele cu care comunică și ajutându-i să facă alegeri corecte navigând pe Internet.

✓ „Copilul meu a înțeles că nu trebuie să acceseze diferite linkuri necunoscute și chiar mă întreabă dacă se poate.”
(părinte cu elevi din clasele gimnaziale)

„Sunt mai atenți privind navigarea online, știu că trebuie să fie mai atenți cu oamenii străini și să nu comunice cu ei.”
(părinte cu elevi din clasele gimnaziale)

La fel, în cadrul acestui proces, părinții au împărtășit reușitele și nereușitele lor în monitorizarea și controlul copiilor în mediul online. Părinții au menționat că de cele mai multe ori le vine greu să controleze activitățile copiilor în mediul online, inclusiv și timpul petrecut pe Internet. Mulți dintre părinți sunt de părerea că uneori nici setarea unui program de control parental nu este suficient pentru ca cei mici să fie protejați de unele riscuri în online.

Însuși copiii au menționat că programele de control parental nu sunt cea mai potrivită metodă de a-i proteja de anumite riscuri în mediul online. Aceste

metode, consideră ei, creează mai degrabă o distanță între ei și părinți, fiindu-le încălcat spațiul personal. Anume din acest considerent considerăm că limitarea accesului la spațiul virtual și controlul parental nu asigură protecția și suportul de care are nevoie copilul în mediul online. O metodă alternativă sunt discuțiile părinte-copil despre riscurile care pot fi întâlnite pe Internet și cum acestea pot fi prevenite.

„Am învățat cum să fiu un părinte modern și să descoperim împreună cu copilul Internetul; cum să comunic deschis cu copiii despre avantajele și dezavantajele Internetului.”

(părinte cu elevi din clasele gimnaziale)

„Îmi pare foarte bine că, din discuții, fiica a înțeles că încă nu este vârsta potrivită ca să aibă un cont de Instagram sau Facebook. Nu avem cont deschis și o încurajez ca să comunice mai mult cu colegii în mediul offline.”

(părinte cu elevi din clasele gimnaziale)

La etapa inițială a implementării *Standardelor* părinți au evidențiat necesitatea unui ghid pentru părinți care să-i ajute în anumite situații neplăcute cu care se pot confrunta copiii lor, în care să poată găsi informații despre cum să reacționeze într-o anumită situație și cum să le explice copiilor care sunt riscurile existente în online. Totodată, s-au arătat interesați și de participarea la ședințe tematice la subiectul siguranței online și la alte activități pentru părinți, în cadrul cărora să asimileze cunoștințele necesare pentru a le putea ulterior oferi suport copiilor lor în situații neplăcute din mediul online.

„Datorită ședințelor am aflat că există și acest site siguronline.md.” (părinte cu elevi din clasele primare)

„Informația prezentată la ședințe a fost utilă, am învățat să fim mai atenți față de copii, cu cine comunică, iar dacă îi observăm că sunt triști sau retrași, să încercăm să aflăm care este problema.”

(părinte cu elevi din clasele gimnaziale)

4. MECANISME DE INTERVENȚIE

Încă de la etapa inițială, în toate cele șase instituții de învățământ, exista un cadru didactic responsabil pentru monitorizarea siguranței online a elevilor (directorul adjunct pentru Educație, psihologul școlar, profesorul de informatică, cadrul didactic de sprijin etc.). Însă, deseori, când un copil se confrunta cu o situație neplăcută în mediul online, cadrele didactice neavând nicio formare în domeniul siguranței online, acționau „intuitiv”, încercând să ajute acel copil. În ceea ce privește situațiile de abuz sexual în mediul online, instituția obișnuia să solicite suport de la poliție, Serviciul de Asistență Psihopedagogică sau organizații neguvernamentale. Acest lucru, însă, nu era suficient pentru a-i oferi copilului un suport complex, astfel ca acesta să se simtă protejat atât de instituție cât și în mediul familial.

În instituțiile de învățământ nu exista un mecanism de identificare, intervenție și raportare în cazurile de abuz a copilului în mediul online, astfel că cei responsabili pentru monitorizarea siguranței online a elevilor se bazau pe experiență și intuiție, iar aceste acțiuni nu neapărat îi oferă suport și protecție copilului care s-a confruntat cu o situație de abuz în mediul online.

„Dacă s-a întâmplat un caz nu știm cum să procedăm, ca să nu facem mai rău înainte să ajutăm. Se poate întâmpla că, uneori, nu acționăm la nivelul corespunzător, în alte cazuri, exagerăm și asta tot nu e bine.”

(cadru didactic din învățământul gimnazial)

Pe parcursul acestui an de implementare a *Standardelor*, atât cadrele didactice cât și managerii instituției au beneficiat de instruirii privind identificarea, intervenția și raportarea cazurilor de abuz online și acum

posedă cunoștințe referitoare la protecția și siguranța online, respectarea confidențialității, precum și competențe pentru a oferi suport elevilor care au trecut printr-o situație de abuz în mediul online. Ca urmare a implementării *Standardelor*, în aceste instituții de învățământ s-a reușit stabilirea și funcționarea mecanismului de identificare, evaluare, referire, asistență și monitorizare a copiilor care se confruntă cu situații de abuz în mediul online.

Datorită acestor acțiuni, în situații de abuz online, cadrele didactice cer suport din partea psihologului școlar, intervin prompt și eficient, oferind suportul necesar elevilor care se confruntă cu abuzuri în mediul online. Acest mecanism le permite să se acționeze la nivel de instituție, oferind copilului suportul emoțional necesar și un spațiu în care copilul se simte în siguranță. De asemenea, s-a evidențiat faptul că elevii tot mai des se adresează direct cadrelor didactice și le vorbesc despre provocările din mediul online, având siguranța că vor fi ascultați și ajutați necondiționat.

„Ne-a servit la cunoașterea și la conștientizarea problemelor cu care se confruntă adolescenții noștri. Ne-a făcut să fim mai aproape de ei și să ne implicăm mai profund în tot ce ține de mediul online.” (cadru didactic din învățământul gimnazial)

5. REZULTATELE PILOTĂRII STANDARDELOR

- Copiii de mici explorează mediul online, fie că o fac de pe telefon, de pe tabletă sau de pe un alt dispozitiv conectat la Internet. Preferințele așa-numiților „nativi digitali” sunt diverse, în funcție de vârsta acestora, însă în mare parte activitățile le sunt axate pe comunicarea cu prietenii în jocurile online sau pe rețelele sociale. Totodată, în comunicarea online cu prietenii copiii se pot confrunta și cu situații mai puțin plăcute. Despre cum să facă față unor situații neplăcute în mediul online îi putem învăța în cadrul unor activități tematice.

„Să fim atenți ce postăm pe rețelele de socializare, ce prieteni ne facem. În caz de ne spune să ne întâlnim, să știm cum să procedăm” (elev din clasele gimnaziale)

Activitățile desfășurate în cadrul instituțiilor de învățământ privind siguranța și protecția copiilor în mediul online au determinat schimbări pozitive referitoare la prezența copiilor pe rețele de socializare și utilizarea Internetului. Elevii au început să utilizeze Internetul mai mult pentru informare, pregătirea temelor pentru acasă sau pentru comunicarea cu persoane pe care le cunosc în viața reală. Ca urmare a activităților desfășurate, putem observa din datele cercetării¹ arată că elevii au redus prezența datelor cu caracter personal pe rețelele sociale. La etapa inițială, 73,9% dintre elevii din clasele primare și 94,6% dintre elevii claselor VI-IX-a aveau un cont/profil pe rețelele sociale. La etapa finală, numărul acestora era de 68,8% în cazul elevilor claselor primare și respectiv 90,6% la cei din clasele a VI-IX-a.

¹[https://lastrada.md/pic/uploaded/Impact-Pilotarii-Standartelor-la-strada-online\(2022\).pdf](https://lastrada.md/pic/uploaded/Impact-Pilotarii-Standartelor-la-strada-online(2022).pdf)

- Educarea de comportamente sigure ale elevilor în mediul online poate începe încă de la prima interacțiune a copilului cu lumea virtuală. Școlarii mici pot învăța în cadrul unor activități interactive despre cum să utilizeze în siguranță resursele oferite de Internet și cum să fie utilizatori responsabili în mediul online. Pornind de la interesele elevilor în lumea virtuală, profesorii pot contribui la formarea unor abilități necesare copiilor pentru a naviga în siguranță în mediul online, implicând elevii în activități interactive la subiectul siguranței online.

„Internetul pentru mine este o sursă pentru a învăța, juca, vorbi cu prietenii și a mă distra” .

„Un loc în care mă distrez și îmi fac prieteni noi”

(elevi din clasele primare)

Datorită activităților desfășurate, cunoștințele elevilor s-au îmbunătățit, iar acest lucru este vizibil din datele aceleiași cercetări. La etapa finală, 40,8% dintre elevii claselor primare, față de 3,9% la prima etapă a cercetării, au menționat că nu trebuie să plaseze date personale în mediul online, iar 31,1% dintre elevi comparativ cu prima etapă 18,6%, consideră că nu e bine să îți faci prieteni necunoscuți sau să vorbești cu o persoană necunoscută. Activitățile la subiectul siguranței, ajută copiii să descopere care sunt riscurile mediului online și cum se pot proteja dacă se confruntă cu o situație neplăcută în mediul online.

- Implicarea părinților în educarea comportamentelor sigure ale copiilor/elevilor în mediul online uneori se rezumă la verificarea dispozitivelor copiilor lor sau a timpului petrecut în spațiul virtual. Nu întotdeauna părinții cunosc care sunt riscurile ce pot fi întâlnite de copii în timp ce se joacă sau comunică cu un prieten online. În cadrul activităților desfășurate cu părinții la subiectul siguranței online, profesorii îi pot ghida pe părinți cum să le fie aproape copiilor având o atitudine prietenoasă și implicată în orice situație ce li se poate întâmpla în mediul online.

✓ *„Înainte, părinții erau atenți doar la problema timpului pe care îl petrec pe telefon sau tabletă. Acum, au început să atragă atenția mai mult ce fac când stau pe telefon, adică cu cine vorbesc, pe ce rețele sunt.” (elevi din clasele gimnaziale)*

Rezultatele cercetării au demonstrat că astfel de activități pot contribui la o comunicare deschisă și prietenoasă dintre părinte și copil în situațiile neplăcute din mediul online care li se poate întâmpla copiilor. Dacă la etapa inițială a cercetării părinții se asigurau în special că cei mici nu stau prea mult pe Internet, atunci la etapa finală s-a constatat că discuțiile părinților se axează și pe alte subiecte, cum ar fi: să nu vorbească cu persoane necunoscute (cu 23,0 p.p.), să navigheze doar pe acele site-uri pe care le cunosc (cu 17,4 p.p.), să nu dea date personale (cu 14,5 p.p.), să nu posteze informații personale fără permisiunea părinților (cu 9,7 p.p.).

- Un aspect important în cadrul activităților cu elevii la subiectul siguranței online este identificarea soluțiilor și a persoanelor de încredere care îi pot ajuta pe copii/elevi să depășească o situație neplăcută în mediul online. Elevii trebuie să fie siguri că indiferent de ce li s-ar întâmpla în mediul online, va exista întotdeauna o persoană care îi va asculta și ajuta atunci când se confruntă cu ceva neplăcut.

✓ *„Eu nu credeam că poți să apelez cu o problemă online la un profesor, pentru că nu este destul de apropiat și că mai bine ceri sfaturi de la prieteni sau de la părinți.”*
(elev din clasele gimnaziale)

Din datele cercetării se observă că datorită activităților desfășurate cu elevii, a crescut rolul persoanelor de încredere la care se pot adresa copiii. Rolul părinților în situații neplăcute în mediul online în cazul elevilor din clasele primare a crescut cu 15,9 p.p., iar al cadrelor didactice - cu 18,2 p.p.. Astfel, părinții au devenit o sursă de informare privind siguranța online pentru 3 din 4 elevi din clasele primare, iar profesorii - pentru aproape jumătate dintre aceiași elevi. Pentru elevii din clasele gimnaziale a crescut nivelul de încredere față de profesori cu 6,9 p.p., psihologul școlar - cu 5,7 p.p., iar părinți - cu 3,9 p.p.

6. PLANURI DE VIITOR

Experiența implementării *Standardelor pentru protecția și siguranța copiilor/elevilor în mediul online* le-a oferit instituțiilor implicate în acest proces oportunitatea de trasare a unor obiective de viitor, care vor permite crearea atât a unui spațiu sigur și protejat pentru copii/elevi în mediul online, cât și consolidarea și promovarea siguranței online în școală. Pentru a spori gradul de informare despre subiectul siguranței online, instituțiile de învățământ își propun:

- Implementarea continuă a activităților incluse în Setul de *Standarde* pentru protecția și siguranța copiilor/elevilor în mediul online;
- Organizarea periodică de evenimente, festivități școlare și proiecte educaționale cu implicarea experților în domeniu pentru a informa și promova subiectul siguranței online în rândurile elevilor, profesorilor, părinților și a comunității în general;
- Dezvoltarea instrumentelor de analiză a orelor, pentru o mai bună evaluare a procesului de instruire la subiectul siguranței online;
- Organizarea ședințelor tematice, activităților de informare și formare a competențelor parentale, astfel încât cooperarea să devină una firească, eficientă și productivă;
- Implicarea proactivă a părinților în viața școlară prin susținerea și adaptarea continuă la noile tendințe educaționale;
- Asigurarea infrastructurii necesare pentru securizarea dispozitivelor utilizate de către elevi pentru a naviga în mediul online, nemijlocit a rețelei wi-fi securizate, setarea filtrelor de conținut etc.;
- Dezvoltarea parteneriatului public-privat în scopul promovării serviciilor existente pentru protecția copiilor online și a platformelor existente de informare, consiliere și/sau raportare.

Implementarea *Standardelor* este posibilă în orice instituție de învățământ deschisă pentru a oferi elevilor un mediu sigur online, în care copiii pot avea parte mai ales de experiențe frumoase. Experiența acestor șase instituții de învățământ-pilot demonstrează că acțiunile întreprinse privind siguranța online a elevilor pot avea un impact pozitiv asupra dezvoltării unei generații responsabile de utilizatori în mediul online.

7. RECOMANDĂRI

- 1 Includerea în planul de activități curriculare și extracurriculare de subiecte la tema protecției și siguranței online a copiilor;
- 2 Elaborarea unui plan de activități ce vizează siguranța online, care ar ajuta cadrele didactice să desfășoare activități tematice la subiectul siguranței online;
- 3 Participarea la activități de instruire a cadrelor didactice și manageriale și „formarea de formatori”, astfel ca aceștia să disemineze informația colegilor după principiul „cascadei”.
- 4 Formarea unei comisii metodice la nivel de instituție, care să monitorizeze atât realizarea activităților privind siguranța online, cât și să ghideze cadrele didactice în realizarea acestor activități;
- 5 Analiza mecanismului de intervenție existent în instituție pentru situații de abuz în mediul online și ajustarea acestuia astfel ca să fie asigurată protecția și siguranța elevilor care trec printr-o situație de abuz online;
- 6 Planificarea activităților/ședințelor tematice la subiectul siguranței online cu părinții și ghidarea acestora în situații ce li se pot întâmpla copiilor lor;

 Consultarea resurselor disponibile pe portalul www.siguronline.md în vederea planificării activităților la subiectul siguranței online.

ACCESEAZĂ:

www.siguronline.md

Consultă, la rubrica dedicată profesorilor, conținuturile despre siguranța online a copiilor.

Adresează întrebări consultantului la tema siguranței online a copiilor.

PARTICIPĂ:

Devină membru al comunității **Intersecție pe Facebook** și fii mereu conectat la cele mai noi tendințe din domeniul educației despre siguranța online.

sigur online

INTERSECȚIE
zona sigură online

NOTIȚE

[illegible]

NOTIȚE

[illegible]

